

ктивність виховання майбутнього лікаря в умовах вищого навчального закладу та сприяти формуванню професійно-етичної культури. Це обумовлено специфічним характером проблеми формування професійно-етичної культури майбутнього лікаря, а саме глибоким переосмисленням початкової системи цінностей та формування нової, професійно направленої через рефлексивну і творчу діяльність особистості.

Такий всеосяжний характер процесу формування професійно-етичної культури особистості майбутнього лікаря є однією з умов ефективності виховання.

Також не менш ваговою умовою успішності цього процесу є мотивація особистості, що визначає характер її діяльності. Саме тому в системі формування професійно-етичної культури та моральності в вищому навчальному медичному закладі суттєву роль відіграє попередня профорієнтація та психологічне супроводження студентів, особливо протягом перших курсів. Дослідники (В.І.Ороховський, І.С.Витенко, Г.П.Кондратенко) виділяють наступні групи методів професійної орієнтації: інформаційно-довідкові, просвітницькі; професіограми; довідкова література; інформаційно-пошукові системи; професійна реклама; екскурсії в лікарні; зустрічі зі спеціалістами-лікарями; пізнавальні лекції; система профорієнтаційних занять; учбові фільми; використання ЗМІ; «ярмарки професій».

Методи професійної психодіагностики, котрі впродовж навчання в вищому навчальному закладі можуть бути використані для самопізнання та корекції дезадаптації студентів перших курсів. Серед них виділяють: відкриті та закриті бесіди; опитування професійної мотивації і професійних здібностей; особистісні опитування; проєктивні особистісні тести; метод спостереження та самоспостереження; психофізіологічні дослідження; професійні

проби; тренінги та ігри різних типів.

У вищому медичному навчальному закладі психологічний моніторинг студентів повинен бути направлено на вивчення професійної мотивації, процесу адаптації на перших курсах, подальшої професіоналізації та інтеріоризації етичної системи, формування та само формування моральності і професійної культури. Деякі дослідники наполягають на необхідності психологічного супроводження студентів протягом усього часу навчання, що допоможе в подальшому працевлаштування та надбанні компетентності.

Задля досягнення цієї мети дослідники (М.Мартінова, Л.Стукалова, Е.Смирнова, І.І.Косарев, інші) запропонували комплексну цільову програму психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, яка охоплює усі етапи: профорієнтація, профвідбір, профнавчання, профадаптація.

Всеосяжний характер виховання та формування професійно-етичної культури може бути забезпечено поєднанням трьох етапів виховної діяльності, які можна визначити як пропедевтичний або професійно-орієнтовний, власне навчально-виховний та пост-навчальний.

Пропедевтичний або професійно-орієнтовний етап має місце при роботі з професійної орієнтації майбутніх абітурієнтів та відборі вступників до медичного вищого навчального закладу.

Другий етап має місце під час навчання в медичному ВНЗ.

Третій етап має місце під час самостійної професійної діяльності лікаря, є практичної реалізацією засвоєної професійно-етичної культури.

Таким чином, виправданою, на нашу думку, є запропонована вченими система викладання медичної та біомедицинської етики, яка, однак, потребує подальшого вдосконалення та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. **Амиров А.Ф.** Гуманізація вищого образования в современных условиях: проблемы и перспективы / А. Ф. Амиров. – Уфа: БГПИ: БГМУ, 1997. – 103 с.
2. **Врач — пациент: общение и взаимодействия** / [пер. с англ. **Р.А. Евсегнеева**]. – Женева; Амстер-

дам; К., 1996. – 180 с.

3. Закон України "Про вищу освіту". Прийнятий Верховною Радою України 17.01.2002 р. // Освіта. – 2002. – № 12-13. – С.6.

УДК: 37:17.02 – 057.875

І.І. Філатова, А.О. Агаркова

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ В СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЯХ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

В усі часи виховання розглядалось як головний спосіб формування особистості людини. Історія сучасного виховання для європейських країн починається з Давньої Греції. Демокрит утворив поняття природовідповідності виховання, Сократ вважав, що найголовнішим в вихованні є

пізнання та використання моральних понять. Відомо, що Піфагор вважав найважливішим навчити душу до добра та зла, Аристотель приділяв особливу увагу вихованню в своїх роботах «Етика», «Політика». Серед імен вчених, розроблявши проблему виховання можна назвати імена відо-

мих педагогів, філософів, релігійних та політичних діячів, тощо. «Из всех наук, которые должен знать человек, главнейшая есть наука о том, как жить, делая как можно меньше зла и как можно больше добра» Л.Н.Толстой.

Сучасні дослідники (В.І. Андреев, Є.П. Белозерцев, Т.Н. Мальковская, Л.І. Новикова, І.П. Підласий, В.С. Селиванов, С.А. Смирнов, В.А. Сластьонін, Н.Є. Щуркова, інші) визначають як провідний на сучасному етапі тип гуманістичного виховання та соціальної взаємодії з особистістю.

Серед завдань, які має вирішати сучасна педагогіка, виділяють наступні: прилучання особистості до системи загальнолюдських цінностей, розвиток творчого начала кожної особистості, формування навичок самооцінки, поваги до правил, любові до праці, культури міжособистісного спілкування. В.А. Сухомлинський в своїй системі всебічного розвитку особистості системоутворюючим компонентом вважав етичне виховання.

Усі сучасні дослідники висувують наступні умови, за якими може бути досягнуто вищенаведені завдання: особистісний підхід, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізація міжособистісних взаємовідношень, опора на почуття.

В сучасній педагогічній літературі виділяють декілька підходів до концепції виховання: когнітивний, оціночно-емоційний, інтегративний, світоглядний, аксіологічний, поведінковий (діяльнісний), особистісний та цілісний.

Цілісний підхід до проблеми морального виховання представлено в роботах О.С. Богданова, І.А. Каїрова, С.В. Черепкова, в яких моральне виховання трактується як цілісний процес формування та розвитку особистості як модифікації базових основаній особистості. Структурними компонентами цього підходу виступають усі вищенаведені, але в єдиній цілісній системі: моральна просвіта, формування переконань, моральних почуттів, навичок моральної поведінки, формування світогляду особистості, інтеріоризація загальнолюдських цінностей.

Таким чином, теоретично обґрунтований і практично доведений цілісний підхід до виховання є найбільш поширеним в сучасній педагогічній практиці. Цілісність сучасного процесу виховання може бути досягнуто через єдність процесів виховання та навчання, формування моральності особистості в площині повсякденних відносин, в яких особистість має робити етичні судження та обґрунтовувати власні етичні вчинки, виходячи з інтеріоризованої, особистісно осмисленої етичної системи. Результатом цілісного процесу виховання визначають формування морально цільної особистості, в єдності її свідомості, моральних почуттів, совісті, навичок, звичок, суспільно верифікованої поведінки (Л.Н. Седова, Н.П. Толстолуцких).

Моральне виховання включає: усвідомлення зв'язку особистості з суспільством, залежності від нього; ознайомлення з моральними та етичними ідеалами, системами цінностей, вимогами суспільства; інтеріоризація моральних знань і формування

моральних та етичних переконань, почуттів, звичок (Г.М. Коджаспирова).

Моральна свідомість визначається педагогами як активний процес відображення моральних відношень та станів. Суб'єктивно рушійною силою розвитку моральної свідомості є моральне мислення, яке визначають як процес накоплення, усвідомлення моральних фактів, відношень, ситуацій, їх аналіз, оцінка, прийняття рішень, здійснення виборів. Моральність особистості складається з суб'єктивно засвоєних моральних принципів, якими вона керується в системі відношень та моральному мисленні. Таким чином визначають основні завдання морального виховання: формування моральної свідомості, розвиток моральних почуттів, вмінь та навичок моральної поведінки.

Моральні почуття, свідомість, мислення є основою проявлення моральної волі. Витоком моральних звичок є єдність свідомості та емоційності при оцінці реалій життя. Моральні звички можна визначити як спосіб інтеріоризації норм, принципів, понять суспільної моралі, які забезпечують можливість самовиховання, само формування, самореалізацію особистості.

Дослідники визначають як один з найважливіших засобів морального виховання використання ціннісних систем та моральних ідеалів суспільства. В сучасній соціокультурній ситуації потрібно наголосити на існуючих протиріччях між системами цінностей різних суспільств, культур, епох, обумовлених процесом глобалізації та девіріфікації традиційних систем.

І.П.Підласий, В.С.Селиванов та інші сучасні дослідники визначають наступну послідовність моральної поведінки: життєва ситуація, моральне переживання, моральне осмислення ситуації та мотивів поведінки, вибір та прийняття рішення, вольовий стимул, вчинок.

Л.А.Григорович визначав гуманність як системоутворююче поняття для змісту, структури і функцій морального виховання: гуманність – це інтегральна характеристика особистості, яка включає комплекс її якостей, що виражають відношення людей. Гуманність є сукупністю морально-психологічних якостей особистості, які виражають особистісне усвідомлене відношення до людини як до найвищої цінності: увага, доброзичливість, вміння порозуміння, співчуття, толерантність, терпимість, готовність допомогти, тощо. Окрім гуманності в зміст морального виховання включається виховання дисциплінованості, яка базується на особистісній відповідальності, та культури поведінки, яка включає культуру мови, спілкування, зовнішності та побутову культуру.

Як результат морального виховання дослідники визначають моральну вихованість, яка виражається в якостях і властивостях особистості, відношеннях, діяльності, спілкуванні. Свідченнями моральної вихованості називають глибину моральних почуттів, емоційне переживання, совість, страждання, сором, співчуття, зрілість моральної свідомості, вміння та навички морального судження та вчинку (І.П. Підласий, І.Ф. Харламов, І.С. Мар'єнко).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. **Гершунский Б.С.** Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М.: Просвещение, 1998. – 254 с.
2. **Коджаспирова Г.М.** Педагогический словарь / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: Academia, 2000. – 516 с.
3. **Марьенко И.С.** Основы процесса нравственно-го воспитания школьников / И. С. Марьенко. – М.: Просвещение, 1980. – 183 с.
4. **Нісімчук К., Нісімчук А.** Технології виховання: морально-етичний аспект: монографія / Нісімчук К., Нісімчук А. // Інститут педагогічних технологій. – Луцьк: Твердиня, 2009. — 180с.

УДК: 81:37- 057.875

І.І. Філатова, Н.В.Солодюк **ОПРАЦЮВАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ВІДОМОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКЦІЇ** **МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ**

ДЗ „Луганський державний медичний університет”

Робота зі стилістики передбачає не тільки ознайомлення студентів зі стилями мовлення, їх основними ознаками, а й вироблення умінь визначати стиль певного тексту, створювати зв'язні висловлювання, різні за стилем і типом мовлення. Стилїстика на заняттях з української мови (професійним спрямуванням) настільки багатогранна, що має пронизувати вивчення всіх розділів курсу.

У лінгводидактиці М. Пентилюк уперше обґрунтувала теоретичні засади та розглянула методику навчання стилістики в контексті загальної системи мовної освіти та формування мовної особистості.

Знання стилістики допомагають піднесенню мовленнєвої культури людини, виробленню вмінь користуватися мовними засобами в різних сферах спілкування й життєвих ситуаціях. Оскільки ця тема не є для студентів-медиків новою, уважаємо, що повинна збільшитися питома вага їхньої самостійної роботи. Вважаємо виправданим застосування інтерактивних методів навчання: „навчаючи вчуся”, робота в парах, робота в групах тощо.

Наведемо приклади вправ під час засвоєння стилістичних відомостей.

Редагування (робота в парах)

Виправте помилки в реченнях.

Дізнайтесь про це в регістратурі поліклініки. Лікар приймає по понеділках. Прийміть визов. Мені потрібна справка про стан здоров'я. Хворобу легше попередити, ніж лічити. Потрібний уход за хворим. Вам поставили невірний діагноз. У хворого часта рвота. Хворий бредить. Запалення піджолудочної. У прошлому році лічилася у

санаторії. Треба взяти пробу крові. Легке недомогання. Приміняйте цю мазь.

Лінгвістичне спостереження (робота в мікрогрупах)

Перекладіть словосполучення українською мовою. У яких стилях можуть вживатися ці вирази.

Острая боль; бывший студент; потерпевший аварию; квалифицированный врач; законченные руки; следующий советам врача пациент; потерпевший поражение; занимаемая должность; востребованная профессия; недостающие документы; прислушиваясь к ответу; обслуживающий персонал; принимает участие; следующий абзац.

Робота з текстом (робота в групах)

Проаналізуйте мовні особливості тексту. Визначте стилістичну приналежність тексту. Охарактеризуйте слова з погляду походження, стилістичного використання.

Фахова мова медика – це діалоги фармацевта з покупцем в аптеці або лікаря з хворим у поліклініці чи лікарні, написання різних довідок, протоколу операції, історії хвороби чи реферату. Обов'язковим для будь-якої фахової мови є вживання специфічних термінів високого рівня стандартизації, зваженість і точність формулювань. І цілком природно, що саме терміни перебувають у центрі уваги, коли йдеться про опанування фахової мови. Однак і загальноновживана лексика у фаховій мові знає певних змін, окремі слова набувають нових значень або нових відтінків.

Використання інтерактивних методів навчання сприяло засвоєнню студентами стилістичних відомостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. **Пентилюк М. І.** Теоретичні основи навчання стилістики в середній школі: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / М. І. Пентилюк. – К., 1996. – 56 с.
2. Стилїстика української мови: підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. **Л. І. Мацько.** – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.